

LITERÁRNĚVĚDNÁ BOHEMISTIKA VE ŠVÉDSKU

MILOSLAVA SLAVÍČKOVÁ

Ve svém příspěvku bych chtěla objasnit, jaké místo má bohemistika v systému švédských univerzit a ve švédské slavistické tradici vůbec. Dále budu referovat o literárněvědné bohemistice na univerzitách a o výuce české literatury. Zvláštní kapitola je věnována literárněvědné bohemistice mimo univerzity. V závěru se pak zamýšlím nad tím, jak by mateřská země mohla pomoci rozvoji této disciplíny. K článku připojuji výběrovou bibliografii švédských literárněvědných bohemistů. Ta zahrnuje i některé práce, které jsou na pomezí mezi literární vědou a popularizací literatury. Chci zde totiž využít jedinečné příležitosti, kterou tento kongres poskytl, a podat co nejširší obraz o činnosti bohemistů ve Švédsku.

Při zpracování starší historie švédské bohemistiky jsem mimo jiné čerpala ze statí profesora Lubomíra Ďuroviče, Gunnara Jacobssona a Józefa Trypučka.

BOHEMISTIKA NA ŠVÉDSKÝCH UNIVERZITÁCH

Švédská slavistika je tradičně zaměřena na lingvistiku a na vyučování jazyka. Pro jazykové zaměření švédských univerzit je symptomatické, že všechny slovanské ústavy na švédských univerzitách mají jen jedno systemizované místo profesora, a tím je profesor slovanských jazyků.

Slovanské jazyky se nyní učí na pěti švédských univerzitách, ale čeština jen na čtyřech nejstarších. Už od roku 1883 se učí slovanské jazyky na univerzitě v Uppsale, ale teprve v roce 1890 tam byl založen – jako první ve Švédsku – slovanský ústav neboli katedra slovanských jazyků. Až roku 1920 pak přibyl další slovanský ústav, a to v Lundu, na druhé nejstarší švédské univerzitě. Slovanským jazykům se tam však učilo už od roku 1908. Teprve od konce třicátých let přistupuje Stockholm a od čtyřicátých let Göteborg.

Čeština se periodicky vyučovala v Uppsale už od konce minulého století a soustavněji v době meziválečné, kdy byl vyučováním pověřen Emil Walter.

Status češtiny byl definitivně regulován roku 1948, kdy byly zřízeny dva tzv. zahraniční lektoráty češtiny, jeden v Uppsale a jeden v Lundu. Uppsalský lektor vyučuje češtinu i ve Stockholmu a lundský měl podle původního záměru učít i v Göteborgu. Společný lektorát pro Lund a Göteborg však byl těžko uskutečňovatelný pro velkou vzdálenost obou měst.

Od počátku osmdesátých let se pro velký růst počtu studentů v Lundu a celkové rozšíření oboru od myšlenky úplně upustilo.

Důležitý byl rok 1962, kdy se zrovnoprávnilo postavení tzv. malých jazyků s velkými. Znamenalo to, že se z češtiny stal obor, který je možno studovat samostatně na všech úrovních, a ne pouze jako "malý" doplňkový předmět ruštiny.

LITERÁRNĚVĚDNÁ BOHEMISTIKA A BOHEMISTÉ NA ŠVÉDSKÝCH UNIVERZITÁCH

Až do dvacátých let tohoto století se na žádné univerzitě nevyučovalo předmětu slovanské literatury. Přesto však již v 19. století vznikly některé práce z oboru literárněvědné bohemistiky. V roce 1865 publikoval Karl Collan v Helsinkách práci z oboru české literatury, napsanou švédsky. Její název v mém českém překladu zní *Rukopis královédvorský a zelenohorský: Překlad ze staročeštiny, literárněhistorický úvod a vysvětlující poznámky*. Collanova práce je zajímavá ze dvou důvodů: jeho zasvěcený literárněhistorický úvod je prvním soustavným přehledem české literatury psaným švédsky. Nadto je prosycen neskrývanými sympatiemi k českému obrození, doslova buditelským duchem, a pevnou vírou v pravost *Rukopisů*.

V roce 1932 vydal Per M. Hebbe v Uppsale svou disertaci, jejíž titul v českém překladu zní *Švédové v Čechách a na Moravě (Studie o českých lidových tradicích a literatuře)*. Nejde o literárněvědnou práci v pravém slova smyslu. Hebbe zde užívá české literatury jako jednoho z pramenů pro sledování svého tématu: Švédové za třicetileté války v pojetí Čechů. Zajímavá je kapitola Protestantská literatura a tradice, pojednávající o literárních pracích českých exulantů, zejména těch, kteří byli ve švédských službách.

Výuka české literatury se poprvé objevila ve studijním programu švédské univerzity v roce 1929. Nordista Emil Walter přednášel tehdy v letním semestru o jihoslovanských a západoslovanských literaturách, tedy i o literatuře české.

Jedním z vůbec prvních doktorů zaměřených na literárněvědnou slavistiku byl Nils Åke Nilsson (1917-1994). Ve své disertaci *Die Apollonius-Erzählungen in der slavischen Literaturen* (1949) pojednává i o literatuře české.

Nils Åke Nilsson se později stal prvním profesorem slovanských literatur ve Švédsku. Tato nová profesora byla zřízena roku 1967 na univerzitě ve Stockholmu a je doposud jedinou svého druhu ve Švédsku. Její zřízení mělo samozřejmě velký význam pro výchovu literárněvědných slavistů a také pro zvýšení prestiže literárněvědné disciplíny. Dlouho totiž existoval názor, že studium literatury se má pěstovat pouze na katedrách literárněvědných.

Tam byly ovšem literatury "malých národů" zcela opomíjeny. Do studijních plánů slovanských ústavů byly zařazeny pouze krátkodobé orientační přednášky o dějinách jednotlivých literatur. I z popisu literárněvědné profesury ve Stockholmu ("profesura slovanských jazyků se zaměřením na ruský jazyk a literaturu") je patrný tradiční důraz na jazyk.

Profesor Nilsson měl velkou zásluhu o rozvoj švédské literárněvědné slavistiky. Věnoval se sám sice především ruské literatuře a ve druhé řadě literatuře polské, ale cenil si české literárněvědné tradice. Obrátil pozornost svých žáků k metodám pražské školy a zejména k pracím Romana Jakobsona. Někteří z jeho žáků se české literatuře okrajově věnovali, například docent Lars Kleberg ze Stockholmu a docentka Fiona Björlingová, která od roku 1974 působí v Lundu. Lars Kleberg se zabýval Milanem Kunderou. Fiona Björlingová sledovala v *Bylo nás pět* Karla Poláčka své téma, tj. obraz dítěte v literatuře pro dospělé; ve stati o *Nudě v Čechách* Alexandra Klimenta ji mimo jiné zajímá pozice čtenáře pocházejícího z jiného kulturního kontextu. Pod vedením Nilse Åkeho Nilssona obhájila v roce 1974 Miroslava Petrovská-Svenssonová svou licenciátskou práci *Livsyn och prosastil i Karel Čapeks verk* (Životní názor a styl v prózách Karla Čapka); později se k čapkovské tematice vrátila.

Profesor Nilsson uváděl některé české autory svými překlady, články v tisku a úvody ke knižním vydáním, například k výboru z české humoristické prózy *Berättelser ur båda fickorna: Tjeckisk satir, humor och berättarglädje* (1954). Psal také o Holanovi, Kunderovi a Nezvalovi. Zejména se však vracel k Jaroslavu Haškovi, mimo jiné články o recepci *Dobrého vojáka Švejka* ve Švédsku. K šíření znalostí o slovanských literaturách přispěl také tím, že se významně podílel na založení a redigování ročenky *Slavisk Kulturrevy* (Slovanská kulturní revue), která vycházela 1980-1984. V každém čísle byly uvedeny články o české literatuře a celé jedno číslo bylo věnováno Jaroslavu Haškovi. V rámci nobelovských sympozií zorganizoval mezinárodní sympozium *The Slavic Literatures and Modernism*. Výsledkem byl anglicky psaný sborník *The Slavic Literatures and Modernism* (1987), v němž byla zastoupena i literatura česká. Jen pro zajímavost: Nilssonův zájem o slovanskou i českou kulturní oblast byl skutečně široký. Rád a dobře psal i o českém jídle a pivě.

Nynější profesor slovanských literatur ve Stockholmu Peter Ahlberg Jensen je zaměřen na literaturu ruskou. Literárněvědná bohemistika ve Stockholmu je zastoupena především hostujícími přednášejícími a sporadicky je jí věnováno místo v tiskovinách ústavu jako v *Meddelanden från institutionen för slaviska och baltiska språk* (Zprávy Ústavu pro slovanské a baltické jazyky). Na Slovanském ústavu ve Stockholmu vystudoval češtinu Mats Larsson, který v roce 1992 na Ústavu nordistiky obhájil svou disertační práci, jejíž titul v mém českém překladu zní *Z češtiny do švédštiny: Strategie*

překlada do hovorového jazyka. Jde tedy o teorii překladu, kde Mats Larsson na překladech Hrabalových textů, zejména *Tanečních hodin pro starší a pokročilé*, zkoumá prostředky, které indikují výrazové kvality textu.

Mats Larsson je také pilným překladatelem a popularizátorem české literatury a spoluautorem (s Mártou Bergstrandovou) bibliografie překladů české a slovenské literatury, jejíž titul bychom mohli přeložit *Od Rukopisu královédvorského po Listopadový uragán: Bibliografie české a slovenské literatury ve švédském překladu 1862-1991*, jež zahrnuje nejen knihy, ale i jednotlivé časopisecky uveřejněné kratší texty, povídky a básně. Pokračování bibliografie vychází v časopise Tjeckiska och slovakiska röster.

I profesori slovanských jazyků, jejichž vlastním oborem je lingvistika, stimulují rozvoj literárněvědné bohemistiky ve Švédsku. Zásluhou profesora Lubomíra Ďuroviče se rozšířila původní jazykovědná orientace Slovanského ústavu na univerzitě v Lundu o výuku a studium slovanských literatur i kulturní historie, a tedy i literatury a kulturní historie české, jak se o tom zmíníme ještě dále.

Profesor Ďurovič založil v roce 1973 periodikum *Slavica Lundensia*, které také do roku 1991 redigoval. Otevřel je i literárněvědné tematice, včetně bohemistiky. Profesor Ďurovič využil svého práva navrhopvat kandidáty na Nobelovu cenu a od počátku sedmdesátých let navrhoval Jaroslava Seiferta.

Českou literární vědu stimuluje a znalosti české literatury šíří i profesor Sven Gustavsson na univerzitě v Uppsale. Ve spolupráci se zahraničními lektory, zejména s Karlem Šebestou, uspořádal například v roce 1985 symposium o Bohumilu Hrabalovi, 1990 o Karlu Čapkovi, roku 1991 tam byl představen Ludvík Vaculík, symposium roku 1993 bylo věnováno slovanským literaturám (včetně české) po roce 1989. Přednášky z některých symposií vyšly tiskem v periodikách *Slovo* a *Uppsala Slavic Papers*, vydávaných Slovanským ústavem univerzity v Uppsale v redakci profesora Gustavssona a jeho spolupracovníků.

K literárněvědné bohemistice se částečně váže i činnost slavisty Bengta A. Lundberga ze Slovanského ústavu univerzity v Göteborgu, který ve spolupráci s literárním teoretikem Kurtem Aspelinem vydal vybrané literární stati Romana Jakobsona a dva sborníky, v nichž byly uvedeny stati českých strukturalistů. Sborníky jsou opatřeny zasvěceným úvodem a komentáři. B. A. Lundberg napsal také několik hesel o české literatuře do naučného slovníku *Stora Focus a Nationalencyklopedin*. Kurt Aspelin se pak, ač nebyl slavista, dále věnoval pražské škole. Ze Slovanského ústavu v Göteborgu vyšly také dvě překladatelky z češtiny, Ulla-Britt Frankbyová a Karin Mossdalová. Mossdalová je nejproduktivnější překladatelkou z češtiny do švédštiny, jakou kdy Švédsko mělo.

Důležitou součástí vědeckého života skandinávských slavistů, tedy i bohemistů, jsou konference, které pořádá Severský spolek slavistů a baltologů každý třetí rok v některé ze skandinávských zemí. Tento spolek je vydavatelem ročenky *Scando-Slavica*, která vychází od roku 1954 a každý rok přináší bibliografii prací skandinávských slavistů a baltologů a jež mi při sestavování bibliografie byla velkou oporou. Švédský spolek slavistů také pořádá různá tematická symposia, kde se literárněvědná bohemistika může uplatnit.

VÝUKA A UČITELÉ ČESKÉ LITERATURY

Vyučování české literatury stejně jako ostatním předmětům, které se dotýkají české kulturní a jazykové oblasti, bylo od počátku svěřeno zahraničním lektorům. Jsou to převážnou většinou bohemisté (někdy ovšem i germanisté) vychovaní na některé z českých univerzit. Většina z nich má lingvistické zaměření, ale přesto se mnozí z nich ve své publikační činnosti alespoň okrajově věnovali literatuře.

Při obsazování místa lektora byla v Lundu a Uppsale od počátku uplatňována odlišná kritéria. V Uppsale se po odchodu Emila Waltera střídali lektori vysílání z Československa, zatímco v Lundu byl lektor vybírán z československého exilu. Lundští lektori tedy byli nezávislí na ideologii mateřské země. Všichni lundští lektori češtiny se v minulosti různým způsobem podíleli na činnosti československého exilu. Setrvali na svém místě dlouho, a tím mohla vzniknout jistá kontinuita výuky a také prostor pro různé experimenty, kterými se proměnil tradiční model výuky češtiny. Vznikly například nové předměty, jako je česká literatura a česká kulturní historie. V těch je vyučovacím jazykem švédština a krásná literatura se čte v překladu. Tak se podařilo přiblížit studentům českou literaturu i kulturu již v počátku jejich studia. Studium české literatury se tím také otevřelo i pro zájemce z jiných oborů, pro nebohemisty, z nichž někteří byli takto pro bohemistiku získáni.

Od sedmdesátých let mají jednotlivé ústavy na švédských univerzitách poměrně velkou volnost v tom, jaké předměty zařadí a jak velký prostor jim poskytnou. Proto je výuka literatury na každém slovanském ústavu trochu odlišná a může se měnit rok od roku.

V Lundu byl prvním zahraničním lektorem Ladislav Matějka, který se však v době svého lundského pobytu literárněvědnou bohemistikou nezabýval. Dále nastoupil Robert Vlach, básník a organizátor exilového politického a kulturního života. O něm na této konferenci referoval Milan Burda. Jeho následovnice, Marie Rádlová-Jensenová, překladatelka ze severských jazyků, uspořádala mimo jiné velmi zdařilý výbor z moderní

české prózy (1965). Od roku 1974 dodnes je lektorkou v Lundu Miloslava Slavíčková, popularizátorka české literatury, autorka hesel o české literatuře ve švédské *Národní encyklopedii*, spolupracovnice Nobelova výboru a dlouholetá spolupracovnice a redaktorka časopisu stockholmské Nadace Charty 77 Röster från Tjeckoslovakien (Hlasy z Československa), od roku 1993 přejmenovaného na Tjeckiska och slovakiska röster (České a slovenské hlasy), který soustavně uvádí současné české autory do Švédska. Do oboru literárněvědné bohemistiky spadají její články o díle Bohumila Hrabala, Karla Čapka a Jana Mukařovského. (V bibliografii uvádím jen jmenované články, popularizační činnost a překlady nechávám stranou.)

V Uppsale působil velmi dlouho nordista Emil Walter, který do roku 1948 spojoval funkci československého diplomata a učitele češtiny. Po roce 1948 působil již jen jako lektor češtiny. Věnoval se především překladům, popularizaci české literatury a skandinávsko-českým stykům. Napsal také několik studií o jménech Tunna a Gommon v nejstarších českých legendách, kde dovozoval jejich skandinávský původ.

Nordista Josef B. Michl za svého lektorátu v Uppsale sestavil (s Birgerem Normanem) komentovaný výbor ze současné české a slovenské moderní poezie. Další jeho zásluhou je, že uváděl do Švédska Jaroslava Seiferta a ve švédských archívech bádá o českých kandidátech na Nobelovu cenu za literaturu. Karel Šebesta, který se nyní vrátil na Karlovu univerzitu, byl, jak jsme již uvedli, spoluorganizátorem sympozií o českých spisovatelích a spoluvydavatelem sborníků (například *Karel Čapek*). Zabývá se dále stylistikou a česko-švédskými kulturními styky.

Přestože na švédských univerzitách neexistuje žádné systematizované místo učitele české literatury, podařilo se nyní na všech slovanských ústavech vychovat doktorandy v tomto oboru. Ve Stockholmu pracuje na disertaci o Otu Pavlovi Eva-Kersti Almerudová. V Uppsale se věnují české literatuře Blanka Karlssonová, Jarmila Durmanová, Jaroslav Suk a Olga Klauberová, která v roce 1987 obhájila licenciátskou práci o životě a díle Mileny Jesenské, píše také popularizační články, uspořádala několik výstav o české literatuře a vypracovala různé výběrové bibliografie. Eva-Kersti Almerudová a Blanka Karlssonová referovaly o své práci na této konferenci a svou bibliografii uvádějí ve svých člancích.

V Lundu se podařilo vytvořit poměrně velký okruh překladatelů a popularizátorů české literatury, z nichž za všechny uvádím Evu Strömberg-Krantzovou, Hákana Edgrena, Alvara Erikssona, Dicka Nilssona a Vibeke Wennerbergovou. Zejména Eva Strömberg-Krantzová vedle překládání napsala řadu recenzí a jiných statí o české literatuře. Dick Nilsson psal o Karlu Čapkovi a nyní pracuje na disertaci z oboru české literatury. Věnuje se Milanu Kunderovi a dílčí výsledky své práce přednesl již na několika mezinárodních konferencích.

Jak jsme se již zmínili, slovanské ústavy při švédských univerzitách se dlouho nevěnovaly ani bádání v oboru slovanských literatur, ani jejich výuce. Širokou veřejnost systematicky seznamoval se slovanskou literaturou a kulturou Alfred Jensen (1859-1921), který byl jako slavista samouk, ale měl univerzitní vzdělání v jiných humanitních oborech.

Byl novinářem a v letech 1900-1921 stálým zaměstnancem tehdy nově založeného Nobelova institutu. Jako expert na slovanské literatury sledoval kulturní rozvoj a literaturu ve slovanských zemích a podával Nobelově výboru zprávy o možných kandidátech na Nobelovu cenu. Je známo, že například neúnavně navrhoval Jaroslava Vrchlického a poté Otokara Březínu, J. S. Machára, A. Jiráska. Jeho posudky českých kandidátů na Nobelovu cenu byly velmi poučené a osobně zaujaté ve prospěch kandidátů. Ostře kontrastují s posudky jeho následovníka, uppsalského slavisty Antona Karlgrena, referujícího o české literatuře s daleko menším porozuměním a zaměřujícího se spíše na jazyk než na literární a estetické hodnocení.

Česká literatura, především poezie, fascinovala Jensena od raných dob. Uvedl do švédštiny poezii K. J. Erbena, K. H. Máchy, J. Nerudy, J. Vrchlického a S. Čecha, a to nejen překlady, ale i zasvěcenými výklady. Nejvíce se z české literatury věnoval dílu J. Vrchlického. Napsal o něm monografii (1904) obsahující i výbor z Vrchlického básní. Je to doposud jediná monografie o českém spisovateli od švédského autora. Jensen také napsal přehledné dílo o slovanských literaturách a kulturách ve 20. století (1920), v němž věnoval značnou pozornost literatuře české. I tato kniha, i když je do značné míry kompilací, je prvním – a na dlouhou dobu posledním – přehledem české literatury 20. století napsané švédských autorem. Kromě toho psal Jensen o české literatuře do encyklopedie *Nordisk Familjebok*.

Jensen byl dlouho zcela opomíjen, ba ostře kritizován akademickým světem. Teprve v posledních letech se mu dostává ve Švédsku uznání a stává se i předmětem zájmu bohemistů, jako je Karel Šebesta a Ulla-Britt Frankbyová, i tématem sympozií (*Jensenův den pečí Slovanského ústavu v Göteborgu v roce 1991*).

Mimo univerzitní půdu vznikl obsáhlý přehled o české literatuře od roku 1945 do roku 1970, který je součástí knihy o moderních slovanských literaturách *Moderne slavisk Litteratur*, sestavené v Dánsku. Je to zralé a dobře napsané dílo zřetelně ovlivněné českou literárněvědnou školou. Jeho autor Bo Abelin, který vystudoval češtinu na univerzitě v Lundu, je podle vlastních slov napsal ve spolupráci s českými bohemisty. Bohužel se pak dále české literatuře nevěnoval.

Mimo univerzity, i když v časté spolupráci s nimi, vzniklo dílo Heleny Koskové, která soustavně sledovala českou nezávislou literaturu sedmdesát-

tých a osmdesátých let a referovala o ní v emigračním tisku. Napsala také syntetickou práci *Hledání ztracené generace* o próze šedesátých let. I když se Kosková převážnou částí své činnosti zaměřila na českého čtenáře, napsala i několik významných statí švédsky. Zejména jde o stati o současné české literatuře, o středoevropské tradici v současné české próze, o M. Kunderovi, B. Hrabalovi a o J. Škvoreckém. Vzhledem k tomu, že můj článek je zaměřen na bohemistiku ve Švédsku, uvádím v podstatě pouze bibliografii jejích statí publikovaných ve švédštině a ve Švédsku, a dávám Ústavu pro českou literaturu k dispozici bibliografii jejích česky psaných článků publikovaných mimo Švédsko.

ZÁVĚR

Jak je zřejmé z uvedeného přehledu, neexistuje ve Švédsku žádné systemizované místo profesora češtiny či české literatury. Česká literatura se učí v rámci předmětu čeština a celý předmět je v rukou zahraničního lektora. Student, který se chce věnovat tomuto oboru, je většinou v ústavu sám, nemá často mnoho příležitostí o svých problémech diskutovat s odborníkem specializovaným na jeho téma. Bylo by proto velkou pomocí, kdyby domácí bohemistická pracoviště počítala při stanovování úvazku s vedením zahraničních studentů ze zemí, jako je Švédsko. Zejména by bylo potřebné pořádat semináře, kde by tito studenti mohli prezentovat své práce a diskutovat s českými odborníky nebo i doktorandy. Není možné spoléhat na dlouhodobé studijní pobyty cizích studentů v České republice, neboť ne každý student se jich může zúčastnit.

I lektor češtiny je osamělý. Proto uvítá jakákoli setkání pořádaná mateřskou zemí. Při nich by se mohlo diskutovat o problémech vyučování české literatury v cizině a informovat o aktuálním dění v oboru. Takové semináře například již tradičně každoročně pořádají všechny skandinávské země pro učitele svého jazyka v zahraničí.

BIBLIOGRAFIE

BO ABELIN:

Tjeckoslovakisk litteratur, in *Moderne slavisk Litteratur (1945-1970)*, Köbenhavn 1972, s.199-252.

KURT ASPELIN:

Textens dimensioner (Problem och perspektiv i litteraturstudiet), Stockholm 1975.

FIONA BJÖRLINGOVÁ:

Child Narrator and Adult Author (The Narrative Dichotomy in Karel Poláček's *Bylo nás pět*, *Scando-Slavica* 1983, s. 5-19.

Crossing Cultural Borders (Theme and Narrative Mode in Alexandr Kliment's *Nuda* v Čechách), *Slavica Lubomiro Durovic sexagenario dedicata* (= *Slavica Lundensia* 10), Lund 1986, s.47-69.

MILADA BLEKASTADOVÁ (Norsko):

Huss og Hieronym (Martyrar for ei ny tid), *Kirke og Kultur* 1953, s. 100-117.

Millom aust og vest, 1958.

Z osudů Komenského díla na Severu, *Acta Comeniana* 20, 1961, s. 256-268.

Truchlivý, ein Dialog von J. A. Komenský, in einer nordischen Version von 1627, *Scandoslavica* 1962, s. 88-100.

Der Leitfaden des Labyrinths Komenskýs, *Scandoslavica* 1964, s. 65-83.

Dvě české premiéry v Norsku, *Divadelní noviny* 1968, č. 3.

Zur Diskussion über Komenskýs Verhältnis zum Barock, *Scandoslavica* 1968, s. 59-72.

Comenius (Versuch eines Umrisses von Leben, Werk und Schicksal des Jan Amos Komenský), Oslo-Praha 1969.

Trekk fra "den tsjekkiske moderne" omkring århundreskiftet, *Nordisk Tidsskrift for vetenskap, konst och industri* 1969, s. 408-418.

ed. *Ubekannte Briefe des Comenius und seinen Freunde*, Bochum 1976.

Comenius' självbiografi, Uppsala 1976.

Probleme der Originalität in Ze života hmyzu der Brüder Čapek, *Scandoslavica* 1976, s.79-91.

Menneskenes sak (Den tsjekkiske tenkeren Comenius i kamp om en universal reform av samfunnslivet), Gyldendal 1977.

Millom bork og ved (Frå tsjekkisk åndsliv i nyare tid), Det Norske Samlaget 1978.

ed. *Die Vermählung des Petrus Figulus mit Elisabeth Comenius*, s K. Schallerem, Bochum 1980.

Jaroslav Seifert – en tsjekkisk dikter, *Meddelelser* 46, 1985, s. 1-37.

hesla o české literatuře a divadle in *Aschehoug og Gyldendals Store Norske Leksikon*, 1986-1989, 2. vyd. 1991-1993.

Ordet er fritt (Ludvík Vaculík's roman En tsjekkisk drømmebok, *A-Magasinet*, 1987, č. 41.

J. A. Komenský und seine emendatio rerum humanarum, *LYCHNOS (Lärdomshistoriska Samfundets Årsbok)* 1989, s. 15-53.

Filosofen Jan Patočka, in *Spor etter mennesket (Essays til minne om A. H. Winsnes)*, Oslo 1989, s. 305-319.

Jan Amos Komenský – básník a umělec, *Souvislosti* 1992, č. 1.

Comenius und Europa, *Acta Comeniana* 10, 1993, s. 65-74.

KARL COLLAN:

Königinhofer – och Grünberger – Handskriften (Från fornböhmiskan öfversatta, jemte litterär-historisk inledning och upplysande noter, Afhandling), Helsingfors 1865.

JARMILA DURMANOVÁ:

Čapek in Swedish Eyes, *Karel Čapek (Bidrag till ett symposium hållet i Uppsala 5 april 1990)* (= *Uppsala Slavic Papers* 20), Uppsala 1991, s. 107-120.

LUBOMÍR ĐUROVIĆ:

Bohemistika v južnom Švédsku, *Čeština doma a ve světě* (v tisku).

ULLA-BRITT FRANKBYOVÁ:

Alfred Jensen – en gammel slavofil, *Äldre svensk slavistik (Bidrag till ett symposium hållet i Uppsala 3-4 februari 1983)* (= *Uppsala Slavic Papers* 9), Uppsala 1984, s. 99-107.

P. M. HEBBE:

Svenskarna i Böhmen och Mähren (Studier i tjeckisk folktradition och litteratur), Uppsala 1932.

GUNNAR JACOBSSON:

Den svenska slavistikens historia, *Äldre svensk slavistik (Bidrag till ett symposium hållet i Uppsala 3-4 februari 1983)* (= Uppsala Slavic Papers 9), Uppsala 1984, s. 116-144.

ALFRED JENSEN:

Jaroslav Vrchlický, en litterär studie, jämte ett urval av Vrchlickýs diktning i översättning, Stockholm 1904.

Slavisk kultur och litteratur under nittonde århundradet, Stockholm 1920.

OLGA KLAUBEROVÁ:

Nicht nur Kafkas Freundin (Milena Jesenskás Liebenslauf – Eine Literaturstudie) (= Uppsala Slavic Papers 21), Uppsala 1992.

LARS KLEBERG:

Romanen, skrattet och minnet (Möte med Milan Kundera), *Slavisk Kulturrevy* 1981, č. 2, s. 26-27.

On the Border (Milan Kundera's The Book of Laughter and Forgetting), *Scando-Slavica* 30, 1984, s. 57-72.

Gdy historia żartuje, in *Kundera (Materiały z sympozjum zorganizowanego w Katowicach w dniach 25-26 kwietnia 1986 r.*, ed. J. Illg, překlad z angličtiny, 1988, s. 119-124.

När historien skämtar, in *Humanismen som salt och styrka (Bilder och betraktelser tillägnade Harry Järvi*, Stockholm 1987, s. 326-332.

HELENA KOSKOVÁ:

Milan Kunderas prosa, *Radix* 1978, č. 2, s. 44-60.

Litteraturen i Östeuropa (Maktens vanmakt), *Allt om böcker* 1982, č. 5, s. 7-39.

Bohumil Hrabal, *Slovo* 1986, s. 7-18.

Josef Škvorecký (De falska myternas fiende), *Fenix* 1986, č. 4, s. 143-160.

Den centraleuropeiska traditionen i den samtida tjeckiska prosan, sb. *Humanismen som salt och styrka*, Stockholm 1987, s. 352-362.

Hledání ztracené generace, Toronto 1987.

Den samtida tjeckiska prosan (Milan Kundera), sb. *Meddelanden från Institutionen för slaviska och baltiska språk*, Stockholm 1992.

MATS LARSSON:

En inblick i Jaroslav Hašeks personlighet, *Fenix* 1983, č. 1-2.

Om Bohumil Hrabal, *Artes* 1988, č. 2.

Den oförneknelige Bohumil Hrabal, *Studiekamraten* 1989, č. 4.

Från tjeckiska till svenska (Översättningsstrategier för litterärt talspråk) (= Meddelanden från Institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet 35), Stockholm 1992.

Tjeckisk och slovakisk skönlitteratur i svensk översättning, *Tjeckiska och slovakiska röster* 35-36, Stockholm 1993.

MATS LARSSON – MÄRTA BERGSTRANDOVÁ:

Från Königinhofer-Handskriften till Novemberorkanen (En bibliografi över tjeckisk och slovakisk skönlitteratur i svensk översättning 1862-1991) (= Stockholm Slavic Papers 5), Stockholm 1992.

BENGT A. LUNDBERG – KURT ASPELIN:

ed. *Form och struktur (Texter till en metodologisk tradition inom litteraturvetenskapen)*, Stockholm 1971.

ed. *Tecken och tydning (Till konsternas semiotik)*, Stockholm 1976.

JOSEF B. MICHL:

Laureatus – Laureata (Nositelé Nobelovy ceny za literaturu 1901-1994 a čeští kandidáti), Třebíč 1995.

JOSEF B. MICHL – BIRGER NORMAN:

ed. *Tingens rätta namn (Samtida tjeckoslovakisk poesi)*, Stockholm 1970.

DICK NILSSON:

Karel Čapek – författaren och verkligheten, *Karel Čapek (Bidrag till ett symposium hållet i Uppsala 5 april 1990)* (= Uppsala Slavic Papers 20), Uppsala 1991, s. 91-97.

NILS ÅKE NILSSON:

Die Apollonius-Erzählung in den slavischen Literaturen, Uppsala 1949.

ed. *The Slavic Literatures and Modernism (A Nobel Symposium August 5-8 1985)* (= Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Konferenser 16), Stockholm 1987.

Hašek and Švejk in Sweden, sb. *Czech Studies (Literature, Language, Culture)*, ed. M. Grygar, Amsterdam 1990, s. 101-111.

Öl och knedliky i Prag, *Gastronomisk kalender 1990*, Stockholm 1989, s. 31-41.

NILS ÅKE NILSSON – GÖRAN LUNDSTRÖM:

ed. *Berättelser ur båda fickorna (Tjeckisk satir, humor och berättarglädje)*, Stockholm 1954.

MIROSLAVA PETROVSKÁ-SVENSSONOVÁ:

Karel Čapeks liv och författarskap (En kort översikt), *Karel Čapek (Bidrag till ett symposium hållet i Uppsala 5 april 1990)*, (= Uppsala Slavic Papers 20), Uppsala 1991, s. 9-19.

MARIE RÁDLOVÁ-JENSENOVÁ:

ed. *Ny tjeckisk och slovakisk prosa*, Stockholm 1965.

MILOSLAVA SLAVÍČKOVÁ:

Hrabalovy literární montáže, *Litteratria* (= Slavica Lundensia 5), Lund 1977, s. 135-167.

Některá pozorování o technice literární koláže u Hrabala, *Bohemica et Slovaca* (= Slavica Lundensia 8), Lund 1980, s. 65-112.

Jan Mukařovský om diktarens liv och verk, *Biografi och vaerk* 1983 (= Svantevit 9:1), s. 93-107.

Bohumil Hrabals parallela texter, *X. Nordiska Slavismötet 13.-17. augusti 1984* (= Meddelanden från Stiftelsen för Åbo Akademi forskningsinstitut nr 102), Åbo 1985, s. 195-208.

Hrabalovy paralelní texty – básnická a prozaická Krásná Poldi, *Slavica Lubomiro Durovic sexagenario dedicata* (= Slavica Lundensia 10), Lund 1986, s. 177-200.

Hrabal och den surrealistiska doktrinen, *Slovo* 1986, s. 39-62.

Bohumil Hrabal and the Legacy of Czech Avant-garde, *The Slavic Literatures and Modernism (A Nobel Symposium, August 5-8 1985)* (= Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Konferenser 16), Stockholm 1987, s. 221-238.

Karel Čapek och det tjeckiska avantgardet på 1920-talet, *Karel Čapek (Bidrag till ett symposium hållet i Uppsala 5 april 1990)* (= Uppsala Slavic Papers 20), Uppsala 1991, s. 71-88.

EVA STRÖMBERG-KRANTZOVÁ:

Marxist i mytens värld, *Radix* 1978, č. 2, s. 61-73.

Tjeckisk poesi på tröskeln till 90-talet, *Horisont* 1990, č. 3, s. 24-31.

Karel Čapek – katters och hundars vän, *Karel Čapek (Bidrag till ett symposium hållet i Uppsala 5 april 1990)* (= Uppsala Slavic Papers 20), Uppsala 1991, s. 99-106.

Vitalisering och förflockning (Om tjeckisk kultur efter sammetsrevolutionen), *Vår Lösen* 1995, č. 4, s. 322-325.

JAROSLAV SUK:

Hrabals identitet, *Slovo* 1986, s. 19-37.

KAREL ŠEBESTA:

Alfred Jensen ur tjeckisk synvinkel (přednáška na mezinárodním konferenci v Göteborgu 1991, v tisku).

Från Josef Dobrovský till Beda Dudík, *Slovo* 1993, s. 5-23.

KAREL ŠEBESTA – SVEN GUSTAVSSON – LENNART LÖNNGREN:

ed. *Karel Čapek (Bidrag till ett symposium hållet i Uppsala 5 april 1990)* (= Uppsala Slavic Papers 20), Uppsala 1991.

JÓZEF TRYPUČKO:

The Professorship of Slavonic Languages, *Faculty of Arts at Uppsala University, Linguistics and Philology* (= Acta Universitatis Uppsalensis 6), Uppsala 1976, s. 113-122.

EMIL WALTER:

Namnen Tunna och Gommon i tjeckiska legender och krönikor, *Studia Slavica Gunnaro Gunnarsson sexagenarion dedicata* (= Acta Universitatis Uppsalensis), Uppsala 1960, s.147-196.